

Vilja vit reka ein mentanarpolitikk, vit ikki vilja skammast við, so kostar hann pening. Uttan um hetta kemst ikki, sigur nevndin, sum landsstýrismaðurin í mentamállum, setti at skriva álit um framtíðar mentanarpolitikk í Føroyum. Álitid er komið út í bók og fæst til keyps

EIRIKUR LINDENSKOV

Á sumri í fjør setti landsstýrismaðurin í mentamállum, Sámal Petur í Grund, nevnd at gera álit, sum kann vera grundarlag undir almenna mentanarpolitikkini í framtíðini. Fimm limir hava verið í nevndini: Bárður Jákupsson, stjóri á Listasavni Føroya, Birita Mohr, sjónleikari, Napoleon Nólsoy, leiðari á Tórshavnar Kvøld- og ungdomsskúla, Martin Næs, landsbókavörður og Jákup Thorsteinsson, stjóri á Mentamálaðildini í landsstýrinum, sum eisini hevur verið formaður.

Gekk væl men kreppan hevur vent gongdini

Landsstýrismaðurin helt, at tær samrøður og tað brævaskefti, hann hevði havt við stovnar, feløg og einstaklingar, sum virka í mentanarlívinum, bendu á, at tørvur er á einum meira miðvisum politikki, ið kann stuðla teimum, sum á ymiskan hátt fáast við bókmentir, myndlist, tónleik, sjónleik og aðrar tættir í føroyskum mentanarvirkssemi.

Landsstýrismaðurin helt eisini, at framburðurin og goðu tíðirnar í seyti og áttáttárunum hevur komið mentanarlívinum væl við. At keypiorka fólksins og viljin hjá tí almenna til at stuðla mentanini hava gjørt sít til, at mentanarlívið hevur blómáð.

Kreppan seinnu árinu hevur gjørt, at vend er komin í til tað verra, heldur landsstýrismaðurin, tí sær hann tørvin á einum langtíðarætlaðum mentanarpolitikki, sum hann sigur nú er meira átroðkandi enn nakrantíð.

Hava valt at verið verðandi kortini
Høvuðsmiðurstøðuni sigur nevndin, at í marknaðarframtíðum sum hesum, vil liva í eini lótu, og hugsandi at spyrja seg sjálfvan: Hava vit verið stóran marknað? Eru vit marknaðarfar?

Ber tað til at búgva í einum samfelag við so avmarkaðum marknaði sum okkara - ov fáast við list og mentan?

Tey flestu okkara halda seg, at tað ber til, ella at tað skal vera til, tí hava vit átt at tikið avbjóðingina upp og

Mentanarpolitikkur kostar pengar

Sámal Petur í Grund hevur sett nevndina, at gera mentanarálitid. Nú verður so uppgávan hjá honum at finna pengarnar, sum tað kostar at reka ein verðugan føroyskan mentanarpolitikk. Mynd: Jan.

verið verandi - ikki bara borgarar, men eisini summi listafólk í hesum samfelag. Einastaðni í álitinum stendur, at skal hetta vera til, so mugu vit: »samstarva tvørtur um mörk, øll við huga og gávum skulu kunna vera við, ein skúling av førleikanum mátti vera, at mentan og list máttu vera óheft av stjórn og øðrumvaldi, og ikki minst nýggjar royndir máttu fáa rumar resur, tí hetta var hjartalíðið í allari skapan».

Sjónvarp Føroya er í dag tann størstur í landinum, sum, umframt skúlan, hevur nógv mest vald og nógv ta størstu ávirkanina á einstaklingin í samfelagnum. Og við einari sjónvarpslóg frá 1982 er Sjónvarp Føroya ein av yngstu stovnunum í landinum. Lógin verður í lótin endurskúlað, og átti hetta at verið eitt upplagt

Sjónvarp Føroya í trøngum skóm
Í 1996 hevur Sjónvarpið

Føroya 16.3 milliónir krónur at arbeiða við. Sjónvarpsstjórin metir, at um stovnurin hevði 25 milliónir krónur árliga at arbeiða við, so hevði borið til at bjóða føroyingum eitt »veruligt kvalitetssjónvarp».

Sjónvarp Føroya er í dag tann størstur í landinum, sum, umframt skúlan, hevur nógv mest vald og nógv ta størstu ávirkanina á einstaklingin í samfelagnum. Og við einari sjónvarpslóg frá 1982 er Sjónvarp Føroya ein av yngstu stovnunum í landinum. Lógin verður í lótin endurskúlað, og átti hetta at verið eitt upplagt

høvi hjá politikarum, at gjørt støðuna upp:

- Skulu vit bara hava eitt sjónvarp av eiti?

- Vilja vit hava eitt kvalitetssjónvarp? sum sjónvarpsstjórin vil hava.

- Ella skulu vit bara gera tað, sum vit hava ráð til, og síðan lata lóg verða lóg?

Spurningur um førleika politikaranna

Nevndin sigur víðari, at hetta verður ikki tikið fram her, tí at Sjónvarp Føroya er eitt serligt fyrbrigdi, men tí at støða sjónvarpsins lýsir ómetaliga væl støðuna í Føroyum í dag - á mentan-

arliga økinum.

Her eru nógvir stórir spurningar at taka støðu til. Og spurningurin er, um okkara politikarar eru førir fyri at taka hesar støður. Her hevði ein greiður og væl orðaður mentanarpolitikkur kanska kunna verið teimum til hjálpar, tí hvat er eitt »kvalitetssjónvarp», eitt »kvalitetssavni», eitt »kvalitetsútvarp» o. s. fr.? Tá ið hetta er staðfest, kunnu vit spyrja teir báðar næstu spurningarnar: duga vit? og hava vit ráð?

- Hava vit ikki í alt ov stóran mun samtykt lógir á mentanarøkinum - uttan at

hava gjørt okkum greitt, hvat hesar lógir fóru at kost-
a í krónum og oyrum?

Betur raðfesting

- Føroya Landsstýri má hava eina mentanarumsiting sum virkar.

- Føroya Lndsstýri má hava ein málpolitikk, sum er grundarlagið undir føroyskum mentanarpolitikki.

- Føroya Landsstýri má hava ein ferðaseðlapolitikk, sum stuðlar listafólki o. ø. mentanararbeiðum.

- Føroya Landsstýri má bera so í bandi, at teir stovnar og tey søvn, ið virka sum er, verða rikin á forsvarligan hátt, og at goðskustøðið alla tíðini stendur mál.

Hvørki útvarp ella sjónvarp klára seg uttan hjálpar frá listafólki, stovnum og felögum. Samstundis sum bæði útvarp og sjónvarp siga seg vilja samstarva á ymskum økjum, siga tey flestu feløg og stovnar seg hava eitt hampuligt samstarv við almennu loftmiðlarnar, men tey kundu tó hugsað sær at fingið samstavið styrkt, - og at stovnarir báðir raðfestu mentanararbeiðið hægrið enn gjørt verður.

Mentanargrunnurin broytast munandi

Virksmið hjá Mentanargrunni Føroya Løgtings má leggjast um og víðkast, og mælt verður til, at ein munandi størri upphædd verður sett árliga í henda grunn. Henda upphædd skal brúkast til stuðul innan orðlist, leiklist, tónlist, myndlist og aðra list. Reglugerðin fyri grunnin verður gjord um, so at hann fer at virka sum ein stovnur, hvørs høvuðsendamál er at stuðla føroyskum mentanarlívi og samskipa mentanarlígt tiltak.

Mælt verður til at farið verður beinanvegin undir at broyta reglugerðina fyri grunnin, og at jáltanin til grunnin í 1998 er komin upp á kr. 15 mió., soleiðis at grunnurin fær virkað sambært tilmáli í hesum álit.

Reglugerðin skal verða háttað soleiðis, at tann játtaða upphæddin verður bytt lutfalsliga javnt út á tær ymsku listagreinirnar.

Lesarin má straks á fyrstu síðu í hesum álit gera sær greitt, at **mentanarpolitikkur kostar pening**. Vilja vit reka ein mentanarpolitikk, vit ikki vilja skammast við, so kostar hann pening. Uttan um hetta kemst ikki.

Nógvir spurningar ganga aftur í hesum álit. Men sum ein reyður tráður igjøgnum allan tekstin kemur fram, at mentanin er fólkið, og at tað er ein politisk uppgáva at byggja karmarnar.

Álitid er komið út í bók, sum eru útið 200 síður til stóddar, og tað fæst til keyps í bókabúðunum. Vónandi fáa vit eitt gott og hart tiltrøngt kjak um føroyska mentan burtur úr álitinum.